

Feljelentés a rádióból

Mára közhely az, hogy a német megszállás másnapján a hatóságokhoz mennyi feljelentés érkezett, hogy egy évtizeddel később hány besúgót foglalkoztatott az államvédelem, hogy a parlamenti képviselők közül ki volt háromperhármas, hogy a közelet megtisztítása képtelenség.

Volt ügynökök szerepelnek a médiában, szakmai tisztességre hivatkozó újságírók jelentenek fel embereket. Kilencvenhétben minden mindegy, a tévés főszerkesztőnek múlt héten ki-nevezett Belényesi Csaba élő adásban dicsekszik feljelentése eredményéről. Arról az ügyről, mely miatt Csurka István, az egyetlen érintett, nem tartotta szükségesnek, hogy hatóságához forduljon.

Valaki egyszer azt mondta nekem, hogy azért kicsi a Vasárnapi Újság hallgatottsága, mert tisztességes ember vasárnap reggel vágy alszik, vagy bepótolja a hétköznapok elmaradásait; szeretkezik – rusztikusabb megfogalmazásban: dug. Nem hiszek a szóbeszédnek: álltam én már vasárnap reggel hétkor a Kálvin téren, igaz, kialvatlanul, és találkoztam olyan lánnyal, aki a 16 óra alatt szeretkezt. Persze az objektivitáshoz emellett az is hozzátartozik, hogy a Rádiókabaré után a Vasárnapi Újság a legnépszerűbb műsor, múlt vasárnap én is azt hallgattam. Igaz, csak háromgyed nyolcötöl.

A rendszerváltás

után szakítottam azzal az állásponttal, hogy a világon kétféle ember él. Nyolcvankilencig azt gondoltam, hogy van, aki velünk, és van, aki ellenünk van. Kényelmes nézet, kialakulásához nincs szükség másra, mint néhány leartóztatásra, néhány házkutatásra, jó sok munkahelyről történő eltávolításra. Ezek eredménye viszont fölért néhány évtizedes élettapasztalattal. Szomorú, ha az ember ötvenéves korában jön rá arra, hogy sorsának alakulását nem mindig ő irányította. Vasárnapi ébredésemig azt gondoltam, hogy a besúgások, feljelentések ideje lejárt. Ugyan észbe kaphattam volna a KBI anonim besúgó vonalának létrejöttékor, de éberségemet kijátszotta a megváltozott világ illúziója.

A Vasárnapi Újságban (1997. augusztus 3.) emlékeztettek arra az április tizenhetedikére adásra, melyben Lovas István publicisztikája beszámolt a *Rap és punk a fasizmus ellen* című, kazettán kiadott zenei összeállításról, melyen az egyik dal refrénjében Csurka István írói munkásságát minősíti és

a politikus felakasztására buzdít az előadó. A műsor után Belényesi Csaba, a Vasárnapi Újság főszerkesztője megküldte a kazettát az ombudsman-nak, vizsgálja meg, hogy a dal előadó HétköznapI CSALódások nevű zenekar nem vétkes-e közösség elleni izgatás büntetvényében. A legutóbbi adásban Kaltenbach Jenő, a kisebbségi jogok állampolgári biztosának választát ismertették, melyből kiderült, hogy az ombudsman vizsgálata után az ORFK eljárást indított az előadók ellen. Sietnék leszögezni, hogy a pécsi zenekarnak sem Csurka Istvánról szóló véleményével, sem a többi dalszövegével nem értek egyet. A taszári katonáknak írt daluk hasonlít a MIÉP és a Munkáspárt álláspontjához, Che Guevara visszatérésében pedig a pécsi punkok mellett leginkább Kuba reménykedett. Bár Castróék – ha nem tévedek – csak a commandante testét és nem a szellemét várták vissza. A HétköznapI CSALódások tagjaival a személyes találkozás után is csak a véleménynyilvánítás fontosságában értek egyet. Problémám mégse velük, hanem az őket feljelentőkkel van.

A punk

mint zenei irányzat a hetvenes évek végén kialakult brit gazdasági és politikai válság egyetlen pozitívuma. Az általános munkanélküliség, a korrupciós botrányoktól hangos közelet, a kilátástalanság terméke. A punk az anarchizmus ideológiáját, a „nincs jövő” jelszót, a hangszeres tudás nélküli zenekar-alapítást és a polgárpukasztást választották. A műfaj színes hajú, biztosítófével teliaggatott reprezentánsai három akkordra épülő himnuszokban (Sex Pistols: *God Save The Queen*) kérték az istent a királynő fasiszta kormányának védelmezésére. A punk exportképesnek bizonyult, és kikerült a brit birodalom fennhatósága alól. Hetvenkilencben már itthon is voltak követői, de az első punkzenekar (Spions) kényszerű disszidálása majd hogyanem csak a hozzátartozóknak tűnt fel. Más kérdés, hogy a brit média akkoriban hogy csinált sztárt a punkokból, mennyit kerestek a zenekarok, és mára mennyiben váltak hasonlónak a korábban gyűlölt bálványokhoz. Nem véletlenül hozom szóba a brit sajtót a Vasárnapi Újság kapcsán. Ott – a BBC etikai kódexe szerint – az újságírók csak merénylettekkel és tervezett terrortámadásokkal kapcsolatban kötelesek az információt felfedni. Magyarországon egy ilyen etikai kódexnek vélhetően azt kellene

tartalmaznia, hogy az újságíró mikor nem tehet feljelentést, mikor nem szükséges rendőrhöz fordulni, mely esetekben kell hallgatnia, mint a sír. A félreértések elkerülése végett hadd tegyem hozzá, az ügy kapcsán a rendőrséggel nincs semmi bajom. Szerintem Belényesi főszerkesztő keveredett szerepvárbába, nyilván sokféle elvárásnak akart megfelelni.

A Vasárnapi Újság

főszerkesztőjét – ha jól gondolom – nem köti a buchenwaldi eskü, mint az annak tartalmára nyolcvanegyben hivatkozó, hasonló helyzetbe került Erdős Pétert. Akkor az erősödő punkmozgalmat jelentette fel a hanglemegzár azóta elhunyt igazgatója a Kritika című lap hasábjain. Erdősnek elég volt egy cikket írni ahhoz, hogy rendőri eljárás induljon, kései követője talán nem volt biztos abban, hogy az illetékesek hallgatják a műsorát. Mégis igaz, hogy vasárnap reggel az ágyban nem a rádió a legfontosabb?

Erdős Péter sértett ember volt. Egy róla szóló dalban fülének letépése, a hasán ugrálás, orrának betörése volt az énekes vágya, a refrénben az anyját üzletszerű kéjgésszel gyanúsította az előadó. A CPG-t nyolcvanháromban bűnösnek találta és fejenként majd kétévi letöltendő börtönbüntetésre ítélte a bíróság, mert a nyomozás kiderítette, hogy több daluk szövege alkalmas közösség elleni izgatásra. A szovjet atomfegyverek elutasításáról szóló SS-20, a Brezsnyev halálának másnapján előadott *Meghalt a celszövő* és az „Áll egy ifjú elmunkás a réten” kezdetű és „rohadt bűdös kommunista banda, miért nincsenek ezek felakasztva” refrénű dalok mégis túléltek a rendszert. Bár a zenekar tagjai a börtön után disszidáltak, valamirevaló punk hanghordozói közül a rossz minőségű CPG-koncertfelvételek nem hiányozhatnak. Zenekarokat csak totalitárius rendszerek zárnak börtönbe, Havel elnöknek közeli barátai az egykoron Csehszlovákiában börtönbe dugott Plastic People élve maradt tagjai.

A HétköznapI CSALódások tagjainak írói munkásságra való hivatkozását talán elfogadja majd a bíróság. Szomorú az, amikor egy jónak induló, ám jórészt üzletté vált zenei mozgalmat üldöztetése tartja életben, amikor egy újságíró osztja és nem keresi az igazságot.

Isten óvja a Vasárnapi Újság szereplőit.

- pálinkás -

Különös ősi lény kel
éltre a múzeum
csendjében...
Gondolja át, mielőtt
oda készül...

A Terminátor és a
Jurassic Park
alkotóinak új filmje

A BESTIA
(The Relic)

Július 31-től a
mozikban!

OLD MAN'S
music pub

1072 Budapest, Akácfa u. 13.
Tel.: 322-7645
Nyitva: 15-től hajnalig
Mindennap élő zene 21–23-ig,
a belépés díjtalan.

Augusztus 6. szerda Blueskoncert
7. csütörtök Blackriders
8. péntek Paid Holiday
9. szombat Blueskoncert
10. vasárnap Gerendás Péter társaság
11. hétfő Török Ádám és a RABB
12. kedd RUDI
13. szerda Super Quartet (Babos, Kőszegi, Pege, Tomsics)

s földművelés lankás tájaival, valamint egy ósvulkán hálás fotótémakínáló maradványainak rajzával! Még a Pegazussal sem utazom Kanári-szigetekre, Gran Canariára, tértelenturára, de Tenerifére se, mert Domingos most igazolt oda a futból, és ottani nemnyaralásom szempontjában a Tenerife otthon jánk. Én is.

nyerünk, vár

Izrael,

várjon. Hiába. A Világjáró Kft. utazók sorozatának már a címlapja se járt jól, Útikönyv sorozat, írta, vala, beljebb meg Utikönyv-sorozat, véletlenül se találták el a helyes megoldást (megfejtéseket a kiadványba, az övékbe). Ugyanitt – a címlapon – Nazareth szerepel és Betlehem, beljebb Názáreth és Názáreth, amint Bethlehem, eléggé elhíresült neveket, írják rosszul, de egyfélelép. A tenger is meghalt (Holt tenger), és nem támad föl a névmutató Holt-tengerként. Nincs névműködés. Vannak viszont Általánosságok, mindjárt az első fejezet, alcímek, sorrendben: Formaságok, Gazdaság, bank, váltás, Éghajlat, Konyha, Gazdaság, Kibuc, Kifejezések, Szójegyzék, Szállítás, Történelem, Nyitvatartás, Nyelvek, Vallás, a palesztinok, Vallás, Települések, Közlekedés. Na melyik a karkuktojtás? Félve merészkedek belépni Izraelbe (az Izrael című könyvben félelmem elnyeri méltó büntetését. A 600.000 zsidó csikorgatja a tervet, de elfogadja a tervet; viszont 1.200.000 palesztin (vagy inkább a vezetőik) visszautasítják. Aznap kitör a háború, a palesztinok sütik el az első puszkákat. A zsidók erős motivációjától (sic!) és a zsidó vezetőségétől meglepődött aranyat eltölti a félelem és sok falut meggynek. Alább pedig nagy ívű tevékenységei, út(széj)lő kifejtés: A zsidó vallás lényege egy bizonyos számú (a „mitzvot”) tiszteletben tartás, amelyet a Torában leírt zsidó törvény vagy „Halakha” definiál, és amelyet a rabbik a „Talmud”-ban, a „Mishnah”-ban magyaráznak. A több száz elv individuális sík teljesíthetetlen. A könyvnek a szerzője sincs, szaklektor(ok)ért kiadói felelősség. A könyv (?) természetesen nem tud a palesztin állam megkezdéséről, miért is. Az apró betűk között kicsordult a könnyem, továbbra sem tudtam olvasni, szerencsére. Az egyszer bántam, miért nem utaztam inkább.

Nem utaztam inkább,

Brazília

A jó öreg (a könyv jó, a sorozat öreg, már [még] az NDK-ba is ezt vittem) Panoráma nagyútkönyvek 2., átdolgozott kiadását böngésztem, az első változatot se láttam. A könyv már az elején felcsigáz: A harmadikban alakult ki a Serra do Mar és a Serra da Mantiqueira (mindkettő Sao Paulo államban). A legfiatalabb képzőművészek, a tengerparti és a folyó menti üledékes síkságok a negyedikben keletkeztek. Izgatottan lapozok tovább, s nem csalódom. A brazil nép harmadik alkotóeleme az Afrikából behurcolt néger rabszolga volt. Most jön a harmadik! – nem én kiáltok a Copacabanán, ahol A labdarúgás kedvelői egész nap, de főleg délutánonként nagyszerű mérkőzéseket láthatnak. Csak én nem, én éjszaka is, az Eurosporton. Mielőtt bejárnám képzetemben Brazília hegyvölgyeit, Gyakorlati tudnivalók, köztük: Mi kerüljön a bőröndbe? Eseményt nem kell vinni, nem véd a trópusi esők ellen. Szappannal és törülközővel nem érdemes növelni csomagjaink súlyát, mert azt minden szállodában adnak. Nem is viszek, majd kint teletömöm szappannal és törülközővel bőröndömet. Ha volna. Ha a világ, beleférne.

Végül, nem elvitelre, tapodtat se, helyben olvasásra egy gyönyörű könyv, A világ legszebb helyei sorozatban (nem látom fűlsorolva a többi, de Budapestről egyelőre nincs előkészületben)

Velence,

ide se megyek, itt már voltam. Csak hogy érzékeltessem a könyv, a képek szépségét, a címlap leírása a fülszövegben: Az alkonyi fény pasztellszí-

nekbe öltözteti a San Giorgio-bazilikát. És ez így megyen a könyvön végig, a kihajtható szennycímlapon (dehogyan szenny, tiszta, rendes!) Az áttetsző éjszakai égen, amelyet a móló és a Piazzetta romantikus fényoszoróinak halvány fényei festenek egy árnyalattal világosabbra stb. A könyv közepén ismét hajtogathatunk, nem kell elolvasni a kísérőszöveget, s ha mégis: A Punta della Dogana és a Santa Maria della Salute templom új fényre kap az alkonyi lángoló sugarainál, megállék a kanyargó lagúnánál. A szöveg csöpögős (Ha valaki valóban meg akarja élni azt a csodálatos, szinte leírhatatlan élményt, ami a lelkünkben megfogant stb.) és nehézkes (Amennyiben ezt a nagyon labilis ökológiai rendszert illető kérdésben az újítók és a konzervatívok közötti örök vita nem vezet egy tudatosabb magatartáshoz stb.), de a képek csodálatosak. Az obligát Bevezetés és a Történelem itt is kikerülhetetlen, s a képek elragadtató nézdeglése közben szemet szúr némely köz-lemény: Örökkévalóság és ideiglenesség élnek egymás mellett, mint szerelem és halál gyöngéd összefonódásában, ahogy azt a romantikus, posztromantikus és dekadens irodalom halhatatlanságba öntötte. Ahogy azt Móricker el-

képzelte. Egy költő veszett el a szerzőben, sajnos, nem örökre. Szerencsére vannak igazi költők-írók, sok az idézet, Goethe, Thomas Mann, Dante s a többiek valamelyest olvashatóbbak. De nem olvasni, nézni kell, nekem a behavazott gondolkodás a legkedvesebb, majd télen elutazom Velencébe. Most Velencére, ott is térdig ér a víz, ki se látszom a semmittevésből, Nagy Nyári Olvasmányokat viszek magammal a strandra, ha én nem is, lapozgasson a könyvekben a szél.

Majd írok.

Sajó László

Thaiföld. Berlitz-útkönyvek, Welcome Idegenforgalmi Kiadó, h. n., é. n., 143 oldal, 999 Ft; Carole Chester: Florida. Cartographia, Budapest, 1997, 128 oldal, 780 Ft; Kanári-szigetek. Pegazus Résztársaság, Budapest, 1991, 64 oldal, 499 Ft; Izrael. Világjáró Kft., Budapest, 1996, 97 oldal, 699 Ft; Bede Béla-Lempert Márta: Brazília. Panoráma, Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest, 1997, 475 oldal, 1920 Ft; Danilo Reato: Velence. Gabo Kiadó, h. n., é. n., 135 oldal, 2990 Ft (Köszönet az Írók Boltjának, bizonyos Andreának a könyvek kölcsönzéséért.)

